

SHIFO FENOMENOLOGIYASINING TIBBIYOT OLIMLARI TOMONIDAN O'RGANILISHI

Axmedova Shaxodat Maxmutovna

Termiz davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

E-mail: shaxodat@mail.ru

Annotatsiya. Kasallik, zaiflik va qarish bilan uchrashish insonning o'zi, tanasi, boshqalar va dunyo bilan tajribaviy munosabatlarini buzishi mumkin. "Sog'ayish" inson o'z dunyosini qayta integratsiyalash imkoniyatiga ega bo'lganda sodir bo'ladi, garchi kasallik tibbiy jihatdan davolanmasa ham. Tananing fenomenologiyasidagi ishlarga asoslanib, ushbu maqola odamlarning har biri og'riqli yoki shifoga muhtoj tanaga yo'naltirishning turli usullarini ifodalovchi bir qator "davolash strategiyalari" ni ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: moslashish, qarish, yengish, mujassamlash, salomatlik, kasallik, og'riq.

ИЗУЧЕНИЕ ФЕНОМЕНОЛОГИИ ЦЕЛИТЕЛЬСТВА УЧЕНЫМ ПО МЕДИЦИНЕ

Ахмедова Шаходат Махмутовна

преподаватель кафедры английского языка и литературы Термезского
государственного университета

E-mail: shaxodat@mail.ru.

Аннотация. Столкновения с болезнями, нарушениями и старением могут нарушить эмпирические отношения человека с собой, телом, другими и миром. «Исцеление» происходит, когда человек способен реинтегрировать свой мир, даже если это состояние неизлечимо с медицинской точки зрения. Основываясь на работах по феноменологии тела, в этой статье исследуется ряд «стратегий исцеления», которые используют люди, каждая из которых представляет собой особый способ ориентации на болезненное или поврежденное тело.

Ключевые слова: адаптация, старение, преодоление, воплощение, здоровье, болезнь, боль.

STUDY OF HEALING PHENOMENOLOGY BY MEDICAL SCIENTISTS

Axmedova Shaxodat Maxmutovna

teacher of the department "English Language and Literature", Termiz State
University

E-mail: shaxodat@mail.ru

Annotation. *Encounters with illness, impairment, and aging can disrupt one's experiential relationship with self, body, others, and world. "Healing" takes place when the individual is able to re-integrate his or her world, even if the condition is not medically curable. Drawing on work in the phenomenology of the body, this article examines a series of "healing strategies" individuals employ, each representing a different way of orienting toward the painful or impaired body.*

Key words: *adaptation, aging, overcoming, incarnation, health, illness, pain.*

KIRISH.

Bugungi kunga kelib mamlakatimizda xorijiy tillar, xususan ingliz tiliga bo'lgan e'tibor yildan yilga kuchayib bormoqda. Shu nuqtai nazardan ingliz tilidagi ba'zi bir tushunchalarning tilshunoslik nuqtai nazaridan o'rganilishi ushbu tilni yanada chuqurroq tadqiq etishga imkon beradi. Mana shunday masalalardan biri tibbiyot sohasi bilan bog'liq bo'lgan "shifo" fenomenologiyasi bo'lib, ushbu sohaga oid tadqiqotchilarning izlanishlarini o'rganish bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari oldida turgan dolzarb masalalardan hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI.

XV asrda yashagan shveytsariyalik shifokor va faylasuf Paracelsus shifo tabibdan emas, tabiatdan keladi, degan va "shifokor fikrini ham bilish kerak" deb qo'shimcha qilgan. Buyuk Britaniyadagi Ekseter universitetining salomatlik va farovonlik bo'yicha faxriy professori Pol Dieppe shifo fenomenologiyasiga qiziqadi va hozirda bu mavzuda kitob yozmoqda. U shunday tushuntiradi: "Shifokorlar va davolash usullari jamiyatdagi insoniyat kabi qadimiydir va barcha madaniyatlar va mamlakatlarda mavjud. [1] Professor Dieppe hamkasblari Sara

Goldingay, Sara Uorber va Emmylou Rahtz bilan turli tadqiqot loyihalarini amalga oshirdi va shifokorlar, qo'shimcha tibbiyot amaliyotchilari, tabiblar va jamoatchilik vakillari bilan suhbat o'tkazdi. [4]

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Mazkur maqolada mavzuni to'liqroq yoritib berish uchun taqqoslash, analiz, sintez kabi ilmiy-tadqiqot metodlari va usullaridan foydalanilgan.

TAHLILLAR VA NATIJALAR.

Fenomenologiya deganda avvalambor nimani tushunamiz? Fenomenologiya - muayyan hodisani ko'rib chiqadigan va uni iloji boricha kamroq buzish yoki talqin qilish bilan tavsiflashga harakat qiladigan fan. Tadqiqotning fenomenologik usuli intuitiv, cheksiz, puxta, tavsifiy va ongli hayot hodisalarini oydinlashtirishdan iborat. Shifo - bu so'z aslida nimani anglatadi, ya'ni shifo deganda nimani tushunamiz? Bu an'anaviy tibbiyot tabiblardan nimani o'rganishi mumkinligini va shifo fenomenini aniqlash bo'yicha tadqiqot olib borayotgan Buyuk Britaniyaning Exeter universiteti professori Dieppe tomonidan berilgan savol. Asosiy muammo shundaki, "shifo beruvchi" yoki "shifobaxsh" atamalarining ma'nosi haqida umumiy tushuncha yo'q. Bir lug'atda "shifolash" "sog'lom yoki sog'lom bo'lish yoki qayta tiklanish jarayoni" deb ta'riflanadi va biz odatda yaralar yoki jarohatlar kontekstida "shifo" haqida gapiramiz. Biroq, "shifo" yoki shifolash (davolash) insonning aqliy, hissiy, jismoniy va ruhiy o'lchamlarini yanada birlashtiradigan hamda ong, tana va ruhni qayta birlashtiradigan yaxlit jarayon ekanligini tushunish bilan bog'liq bo'lgan murakkabroq ma'nolarni o'z ichiga oladi. Professor Dieppe: "Bu so'z hamma joyda mavjud: u aralashuv, holat, jarayon yoki natijani anglatishi mumkin va u har qanday muammolar, jumladan tabiat va yer, hayvonlar va odamlar haqida ham qo'llanilishi mumkin, – deydi. Mening qiziqishim alohida, bu esa odamlarni davolashga qaratilgan: bu nima, uni nima osonlashtirishi mumkin, uning sog'lom turnush tarzi bilan aloqasi va biz uni davolash ilmi bilan qanday integratsiyalashimiz mumkin", – degan fikrlarni, u shifolash yoki sog'lomlikni tiklash tushunchasi bilan taklif qiladi. [2]

Professor Dieppe va uning hamkasblari keng jamoatchilikning shifo haqida qanday fikrda ekanligini bilish uchun tadqiqot o'tkazish jarayonida jamiyat a'zolaridan qalam va qog'ozdan foydalanib, "shifo" so'zi ular uchun nimani anglatishini chizish va tadqiqotchilarga o'z chizmalarini tushuntirishni talab qildilar. Natijalar shuni ko'rsatdiki, ko'pchilik odamlar shifoni tushuntirish uchun metaforalardan foydalanganlar va ular buni uchta asosiy model bilan tasvirlashgan. Kimdir shifoni quyosh kabi buyuk tashqi kuchdan kelib chiqqan holda tasvirleydi va ko'pincha uni metafizik nuqtai nazardan ma'naviy o'lchovga ega deb ta'riflaydi, masalan, "qandaydir ong yoki sog'lom tana". Odamlarning taxminan uchdan bir qismi shifo boshqa odamlardan keladi deb ishonishgan va odamlarni davolayotganlarni tasvirlashgan. Chizmalar ko'pincha qo'llarga qaratilgan va ba'zi odamlar shifo ikki tomonlama jarayon ekanligini ta'kidladilar. Kuchli tashqi kuchdan keladigan shifo g'oyasi ham tasvirlangan, bu-turli e'tiqod tizimlarida turlicha o'xshashliklarga ega, masalan, ruhoniylar kasallarni shifolash uchun xudoning shafosatini so'rashlari, shuningdek, shamanlar ruhlar olamiga kirishlari va kosmos energiyasini yo'naltiruvchi tabiblar bo'lishi mumkin. Bundan farqli o'laroq, shifolashning inson o'zida paydo bo'lishi haqidagi g'oya ham mavjud. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, odamlarning davolanishga bo'lgan qarashlari murakkab va nozik bo'lib, ko'p odamlar bir nechta qarashlarni tan olishadi. Professor Dieppening fikricha, klinik tibbiyot bundan saboq olishi mumkin: "Tizim va shifokorlar keng jamoatchilik tomonidan tushunilgan ushbu shifo jarayonlarini izlash, tan olish va ularga moslashishda sog'liqni saqlashda eng yaxshi natijalarga erishish mumkin". [3]

Boshqa bir tadqiqotda professor Dieppe va uning hamkasblari o'z mijozlarining demografiyasi, sog'lig'i muammolari va davolanish tajribasi haqida ko'proq ma'lumot olish uchun Buyuk Britaniya shifokorlari bilan bemorlar o'rtasida so'rov o'tkazdilar. Ishtirokchilarga Buyuk Britaniya shifo tashkilotlari konfederatsiyasi orqali kirishdi va natijalar tahlil qilindi. Mijozlarning to'rt dan uch qismi ayollar bo'lib, mijozlarning o'rtacha yoshi 56 yoshda edi. Yordam so'ragan odamlarning sabablari turlicha edi va mijozlarning uchdan ikki qismi bir nechta

sabablarga ega edi. Bularning deyarli yarmi tashvish, ruhiy tushkunlik va stress kabi ruhiy salomatlik muammolarini, uchdan bir qismi esa mushak-skelet tizimining og'rig'i yoki bosh og'rig'i kabi surunkali og'riqlarni eslatib o'tdi. Mijozlarning 18 foizi yurak yoki o'pka kasalligi yoki saraton kabi o'ziga xos holatlar haqida, 11 foiz umumiy shifo va 10 foiz charchoq haqida gapirgan. 93% hollarda terapevt mijozlar shifo seansi davomida darhol shifo topganligini aytgan. Taxminan 57% mijozlar o'zlarini erkinroq his qilishlarini aytishdi. Professor Dieppening ta'kidlashicha, tadqiqotda ko'rsatilgan davolash amaliyotlari davolovchining to'g'ri harakati va muomala usuli muvaffaqiyatliroq bo'lganligi bilan bog'liq. Biroq, shifolash seansi paytida nima sodir bo'lishi haqidagi ko'plab sharhlar barcha shifo amaliyotlarida ko'plab odamlar tomonidan turlicha fikr berilgan. Tadqiqotda aytilishicha: "shifolash odatda mijozlar uchun ijobiy jarayon bo'lib, turli xil natijalar, jumladan simptomatik yengillik, salomatlikning yaxshilanishi va dam olishni anglatadi". Zamonaviy tibbiyot kasalliklarni tushunish va davolashda ulkan yutuqlarga erishgan bo'lsa-da, bemorni butun shaxs sifatida ko'rishni yo'qotish xavfi bor. Professor Dieppening fikricha, ko'plab mijozlar tomonidan bildirilgan hissiy qarashlar ayniqsa qiziqarli va shifokor hamda mijoz o'rtasidagi o'zaro ta'sirning dalilidir, bu energiya oqimi bilan bog'liq shifo tushunchasiga mos keladi. [1]

Klinik uchrashuvlarda g'amxo'rlik qilish bo'yicha so'nggi tadqiqotlarda professor Dieppe va uning hamkasblari adabiyotlarni ko'rib chiqishdi va "shifokorlar insoniyatga bo'lgan qiziqishlarini va klinik ishlarida g'amxo'rlik kuchidan qanday qilib ongli ravishda foydalanishlari mumkinligi" haqida ko'proq ma'lumot olish uchun bemorlar bilan suhbatlashdilar. Dalillar shuni ko'rsatadiki, g'amxo'rlik bilan maslahatlashish uchun to'rtta element mavjud. Birinchisi, "shifokor ham, bemor ham o'zini xavfsiz his qilishi kerak". Bu bemor va shifokor o'rtasida iliq muhit yaratishni o'z ichiga oladi. Shuningdek, g'amxo'rlikni bildiruvchi so'zlar va xatti-harakatlardan foydalanish va sezgirlikni ko'rsatish muhimdir. Bunga og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqot kiradi, masalan, ko'z bilan aloqa qilish va tabassum. Uchinchi element ham xuddi shunday ulanish

bilan bog'liq - "to'liq mavjud bo'lish va tenglik". Professor Dieppening fikricha, an'anaviy tibbiyot ulardan salomatlik haqida yana nimani o'rganishi mumkinligini ko'rish uchun davolanishga yordam beradigan amaliyotlarning ta'siri bo'yicha ko'proq tadqiqotlar o'tkazish kerak. Ko'plab tadqiqotlar o'tkazish jarayonida shunday xulosaga kelindiki, shifokorlar bemor bilan uchrashishda diqqatni markazlashtirib, bemor bilan uchrashishga tayyorgarlik ko'rishlari kerak. Ushbu amaliyot ularga o'zlarining haqiqiy shaxsini boshqa odamga yetkazishga yordam beradi.

XULOSALAR.

Xulosa qilib aytganda, tana fenomenologiyasiga asoslanib, ushbu maqolada odamlar tomonidan qo'llaniladigan "shifo strategiyasi" ni ko'rib chiqishga harakat qilindi, ularning har biri kasal yoki zaiflashgan tanani nishonga olishning o'ziga xos usulini ifodalaydi. Inson tanasining muammolarini "rad etish", "e'tiborsizlik", "obyektivlashtirish" yoki "yengish" strategiyalari orqali bartaraf etish mumkin. Aksincha, inson "qabul qilish", "tinglash", "do'stlik" yoki "guvohlik" kabi strategiyalar orqali tanada yengillikni qabul qilishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Dieppe, P., Fussell, I., Warber, S.L. (2020). The power of caring in clinical encounters. *BMJ*, 371. – 234 p.
2. Dieppe, P., Goldingay, S., Warber, S.L. (2020). *The Handbook of Wellness Medicine*. Edited by Waguih William IsHak, Cedars-Sinai Medical Center and David Geffen School of Medicine, University of California Los Angeles (UCLA). ISBN 978–1–108–72205–6. – 145 p.
3. Rahtz, E., Child, S., Knight, S., Warber, S.L., Dieppe, P. (2019). Clients of UK healers: a mixed methods survey of their demography, health problems and experiences of healing. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 35, – pp. 72–77.

4. Rahtz, E., Warber, S.L., Dieppe, P. (2019). Understanding public perceptions of healing: an arts-based qualitative study. *Complementary Therapies in Medicine*, 45. pp. 25–32.